

Ikke reelt bortfall av henvisningsplikten

Departementets forslag til ny forskrift om aborthenvisning undergraver samvittighetsfriheten og truer fastlegenes autonomi.

15.6. 2014 presenterte Helse- og omsorgsdepartementet sitt høringsforslag om å fjerne kravet om henvisning fra fastlege når kvinner begjærer svangerskapsavbrudd. Dette vil medføre endringer i fastlegeforskriften og i abortforskriften (1).

Forslaget er basert på avtalen mellom regjeringen og Kristelig Folkeparti fra 7.5. 2014, som understreker behovet for å sikre kvinners rettigheter samtidig som legers samvittighetsfrihet kan ivaretas gjennom bortfall av henvisningsplikten.

Høringsnotatet omhandler fastlegens plikter, også vurdert opp mot menneskerettighetene, hvordan logistikken er tenkt på fastlegekontorene og samarbeid mellom kolleger, da særlig knyttet til kontorer med felleslister.

På landsstyremøtet i mai i år ble vedtaket fra Alta i 2013 fastholdt. Dette sier blant annet at «Legeforeningen mener at alvorlige samvittighetsgrunner knyttet til død og liv kan gi grunnlag for at leger gis reservasjonsmulighet for deltagelse i henvisning og behandling». Avtalen mellom regjeringen og KrF er ment å være en pragmatisk måte å ivareta samvittighetsfriheten for fastlegene på.

Problematisk krav

Vi mener at slik høringsforslaget er utformet, foreligger det *intet* reelt bortfall av henvisningsplikten og *ingen* ivaretagelse av samvittighetsfriheten. Det er fordi det legges opp til at fastlegen fortsatt skal være tungt involvert i prosessen frem til abort.

Fastlegen skal ha plikt til å sende medisinske opplysninger til sykehuset *sammen* med kvinnens abortbegjæring. Denne kombinasjonen blir i praksis en form for henvisning, derfor er dette et problematisk krav. Henvisningsplikten kan etter vårt skjønn oppheves på en god, ryddig og ikke-diskriminerende måte eksempelvis ved at fastlegen enten lager en skriftlig sammenfatning av anamnese og kliniske funn, som så sendes til spesialisthelsetjenesten (henvisning til rådgivning), eller gir pasienten et journalnotat. Pasienten kontakter i så fall selv sykehuset. Dette er i overensstemmelse med de anbefalinger Legeforeningen har gitt departementet.

Departementet etablerer også en forskjell på faglige og samvittighetsbaserte hensyn

når det gjelder fordelingen av arbeidsoppgaver for fastleger med felleslister, idet man ikke aksepterer en samvittighetsbasert begrunnelse. Dersom leger på felleslister skal kunne fordele oppgaver seg imellom på bakgrunn av samvittighetsoverbevisninger, frykter man blant annet at kvinnen vil kunne påføres psykiske helseplager, at hun får et dårligere helsetilbud og at fastlegeordningen forringes. Dette vil i så fall

«Det legges opp til at fastlegen fortsatt skal være tungt involvert i prosessen frem til abort»

kunne komme i strid med forsvarlighetsprinsippet i helsepersonelloven. Men dette blir kun løse og ikke-dokumenterte spekulasjoner. Dokumentet tyder på en grunn forståelse av hva medisin og allmennmedisin er. Å skille mellom faglig og etisk begrunnet fordeling av arbeidsoppgaver er kunstig og basert på en illusjon om at medisinfaget er en ren teknisk virksomhet og ikke også en etisk.

Vi mener høringsnotatet legger føringer for at fastlegen reduseres til en ren funksjonær, med den trussel dette representerer – ikke bare for det frie legeyrket, men i minst like stor grad for pasient og samfunn.

Vi mener at bortfallet av henvisningsplikten må bli *reell og tydelig*. Det er nødvendig med reelle samarbeidsmuligheter fastleger imellom, også ved etisk omstridt behandling, for å sikre kvaliteten i allmennhelsetjenesten.

Eilif Haaland
eilif.haaland@isf.uib.no
Eivind Meland
Morten Magelssen
Harald Salbu
Gunhild Felde
Ola Didrik Saugstad
Torleiv Rognum

Eilif Haaland (f. 1951) er fastlege i Bergen. Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Eivind Meland (f. 1950) er fastlege og professor i allmennmedisin ved Universitetet i Bergen. Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Morten Magelssen (f. 1978) er forsker ved Senter for medisinsk etikk, Universitetet i Oslo. Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Harald Salbu (f. 1965) er fastlege og kommunalege i Samnanger kommune. Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Gunhild Felde (f. 1971) er fastlege i Bergen. Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Ola Didrik Saugstad (f. 1947) er professor i pediatri ved Universitetet i Oslo. Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Torleiv Rognum (f. 1948) er professor i rettsmedisin ved Universitetet i Oslo. Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Litteratur

1. Høringsnotat. Forslag om å fjerne henvisning fra fastlegen når kvinner begjærer svangerskapsavbrudd. Helse- og omsorgsdepartementet. www.regjeringen.no/pages/38745253/Hoeringsnotat_fjerne_henvisning.pdf (15.8.2014).

Mottatt 15.8. 2014 og godkjent 18.8. 2014. Redaktør: Erlend Hem.

Publisert først på nett.